

## Za Dragoslavem Slejškou

Ve věku 73 let navždy opustil řady českých sociologů Dragoslav Slejška. Narodil se v české rodině v Jugoslávii. V 11 letech se s ní přestěhoval do vlasti. Po ukončení střední školy se věnoval studiu bohoslovectví v semináři Československé církve husitské. Podobně jako mnozí mladí příslušníci inteligence uvěřil i on pod vlivem válečných zkušeností a světového obratu doleva poctivě a bez zjištěných úmyslů v možnost demokratického socialismu v Československu. S tím souvisel i jeho rozhodnutí s náboženskou vírou.

V roce 1945 zahájil studium filozofie na Univerzitě Karlově v Praze. Vysokoškolská studia ukončil na filozofické fakultě Leningradské univerzity. V roce 1951 zahájil aspiranturu na Moskevské univerzitě. Pro své „nedostatečně kritické“ hodnocení předmětu své disertace – díla Masarykova – musel aspiranturu přerušit a dokončil ji až v počátcích „tání“ v Sovětském svazu v roce 1955. Po dvou přechodných zaměstnáních pracoval v letech 1954-1965 na Filosofickém ústavu ČSAV. V roce 1965 se stal kmenovým pracovníkem nově založeného Sociologického ústavu, kde působil až do svého propuštění v roce 1970.

V letech 1970-1975 byl pracovníkem ISA – pražské sociologické pobočky Domu techniky Pardubice. I odtud byl nucen odejít, aby posléze získal zaměstnání mimo sociologii na informačním pracovišti ÚTRIN. V roce 1983 byl penzionován. Pracoval však i dále jako sociolog „na volné noze“. V roce 1990 se v důsledku rehabilitace stal opět na krátký čas pracovníkem obnoveného Sociologického ústavu ČSAV. I po svém druhém odchodu z této instituce pokračoval v externí součinnosti se sociologickými pracovišti.

Dragoslav Slejška se zprvu zabýval sociálně filozofickou problematikou. Jeho vědecká dráha jej však vedla k překonávání dobových filozofických schémat ke konkrétnímu poznávání sociální skutečnosti. Proto se od počátku aktivně připojil k procesu obnovování české sociologie v šedesátých letech a stal se vynikajícím pracovníkem postupně v několika závažných oborech. V celé své vědecké dráze udivoval soustavností a pečlivostí své výzkumné práce i nezměrnou pracovitostí. Do Sociologického časopisu vedeného Irenou Dubskou napsal od jeho založení v roce 1965 až do posledního „přednormalizačního“ čísla v roce 1970 mimořádně velký počet článků, recenzí a zpráv. Paralelně s tím publikoval řadu objemných svazků analytických výzkumných zpráv i syntetizujících studií, v letech osmdesátých potom i několik významných sekundárních analýz série výzkumů hodnotových orientací. Věnoval se zprvu průmyslové sociologii, s důrazem na „pospolitostní strukturu“ závodu. Stal se kritikem podnikového byrokratismu a přívržencem a propagátorem demokratizačního prvku tzv. zaměstnanecké samosprávy. Postupně stále větší pozornost věnoval problematice malých skupin, včetně sociometrie. Poslední, a z hlediska vědeckého přínosu patrně nejvýznamnější, etapa Slejškovy vědecké práce byla zasvěcena studiu hodnotových orientací a jejich vývojové dynamiky. V tomto oboru se stal jedním z našich předních expertů. Svou poslední studií o hodnotových orientacích české a slovenské populace v roce 1993 a srovnáním jejích výsledků s výsledky starších výzkumů významně přispěl k vyvrácení pověry o domnělé stabilitě struktury hodnotových orientací v době sociálně strukturálních proměn.

V celém svém životě a zejména ve vědecko-výzkumné práci byl Dragoslav Slejška čestným a neúplatným člověkem. Pokud byl o svých – často originálních a nonkonformních – závěrech a názorech přesvědčen, vždy je otevřeně hájil bez ohledu na následky. Pokud dospěl k přesvědčení, že se v minulosti mýlil, vyvodil z toho vždy odpovídající důsledky ve vědecké práci i v občanských postojích. Neměl proto lehký život. Často si vysloužil nepřízeň mocných, včetně dvaceti let ostrakizace v období normalizace. Jeho dílo ani jeho osobní příklad však nebudou zapomenuty.

*Pavel Machonin*

---

---

# *Data & Fakta*

INFORMACE Z VÝZKUMU

---

- Bulletin přinášející každý měsíc aktuální výsledky sociologických výzkumů, které uskutečnili pracovníci Sociologického ústavu Akademie věd ČR
- Určeno široké sociologické obci, politologům, pracovníkům státní správy a samosprávy, vládním orgánům, novinářům a všem, kteří se zajímají o průběh transformace postkomunistické společnosti v moderní (postmoderní) společnost
- Stručně, výstižně, populárně s množstvím tabulek a grafů

**Cena jednotlivého čísla je 7 Kč, roční předplatné 70 Kč za 10  
čísel,  
objednávky předplatného přijímá redakce, Jilská 1, 110 00 Praha 1**

---

---